

PEĆINA ČELINJAK

U sklopu projekta *EpiC* Hrvatske zaklade za znanost (IP-2019-04-6115) tijekom 2022. godine nastavljena su probna istraživanja pećine Čelinjak na Dugom otoku. Pećina se nalazi s istočne strane istoimenog brda na 111 m nadmorske visine, a već na prvi pogled odaje arheološki potencijal. Lagani prilaz vodi do ulaza orijentiranog prema jugoistoku, širokog oko 20 metara koji se lako prepoznaje iako je obrastao raslinjem i pregrađen suhozidom visine 1 metra. Dalje prema unutrašnjosti špilje, na 3-4 m od ulaza, nalazi se još jedna suhozidna pregrada rustičnijeg izgleda koja je za svoju osnovu iskoristila velike kamene blokove urušene sa stropa.

Pećina se sastoji od glavne dvorane nepravilnog pravokutnog oblika u tlocrtu, najveće širine oko 22 metra i dubine oko 12 metara. Svod glavne dvorane relativno je nizak, a pod prekriven velikom količinom amorfnog kamenja. Međutim, na većini površine može se normalno stajati, dok na najvišem dijelu svod doseže i do 3 metra. Po sredini pećine nalazi se manja suhozidna konstrukcija nepravilnog pravokutnog oblika i nepoznate namjene koja zatvara prostor dimenzija 2,3 x 1,9 m.

Iz glavne prostorije, kroz uski prolaz na istočnoj stijeni, može se doći do sporednih prostorija. Ulaz širine 1,5 m prvo vodi u manju prostoriju ispunjenu velikim kamenim blokovima koji ne dopuštaju stajanje. Iz nje se može pristupiti još jednoj galeriji. Ona je veća od prethodne, ovalnog je oblika, a visina svoda dopušta stajanje na središnjim dijelovima. Na cijeloj površini pod čini matična stijena te naslage kamenja, među kojima se mogu pronaći ostatci životinjskih kostiju i ulomci keramike.

Pregled terena pokazuje da je komunikacija između unutarnjih prostorija i vanjske galerije tek u recentnije vrijeme svedena na već spomenuti uski prolaz, dok je u razdobljima prije cijeli prostor bio jedinstvena dvorana. Pa ipak, čišćenjem rubnog prostora nasipa koji se prelijeva u unutarnje prostorije pokazuje se da ni u razdobljima kada su dvije prostorije bile jedinstvena cjelina ovaj dio pećine nije bio pretjerano korišten. Nalazi se većinom nalaze na samoj površini i u kamenom nasipu, dok se ispod prostire sterilna zdravica poremećena tek ostatcima jazbina.

Početna istraživanja podrazumijevala su nekoliko manjih potpovršinskih pregleda, dok je probna

Trial excavations of Čelinjak cave on Dugi otok continued in 2022 within the *EpiC* project of the Croatian Science Foundation (IP-2019-04-6115). The cave is located on the eastern side of the hill of the same name at an altitude of 111 meters above sea level, and already at first glance it reveals its archaeological potential. An easy access leads to an entrance oriented towards the southeast, about 20 meters wide, which is easily recognizable even though it is overgrown with vegetation and blocked by a 1-meter-high dry-stone wall. Further towards the interior of the cave, 3-4 m from the entrance, there is another dry-stone wall partition of a more rustic appearance, which used large stone blocks collapsed from the ceiling as its base.

The cave consists of a main hall of irregular rectangular shape, with the largest width of about 22 meters and a depth of about 12 meters. The vault of the main hall is relatively low, and the floor is covered with a large amount of amorphous stones. However, one can stand upright on most of the surface, while in the highest part the vault reaches up to 3 meters. In the middle of the cave is a smaller dry-stone wall construction of irregular rectangular shape and unknown purpose, which encloses an area measuring

2.3 x 1.9 m. From the main room, through a narrow passage on the eastern rock, one can reach the side rooms. The 1.5 m wide entrance first leads to a smaller room filled with large stone blocks that do not allow standing. Another gallery can be accessed from it. It is larger than the previous one, oval in shape, and the height of the vault allows standing in the central parts. Remains of animal bones and pottery sherds can be found on the floor that consists of bedrock and stone deposits on the entire surface.

Field survey has shown that the communication between the inner rooms and the outer gallery was reduced to the aforementioned narrow passage only in recent times, while in earlier periods the entire space was a single hall. And yet, by cleaning the marginal area of the filling that overflows into the inner rooms, it is revealed that even in the periods when the two rooms were a single unit, this part of the cave was not intensively used. The artifacts are mostly found on the

Dario VUJEVIĆ

dario.vujevic@gmail.com

Mario BODRUŽIĆ

bodruzic.mario@gmail.com

Dokumentarist u akciji (foto: K. Crnović)
Documentalist at work (photo: K. Crnović)

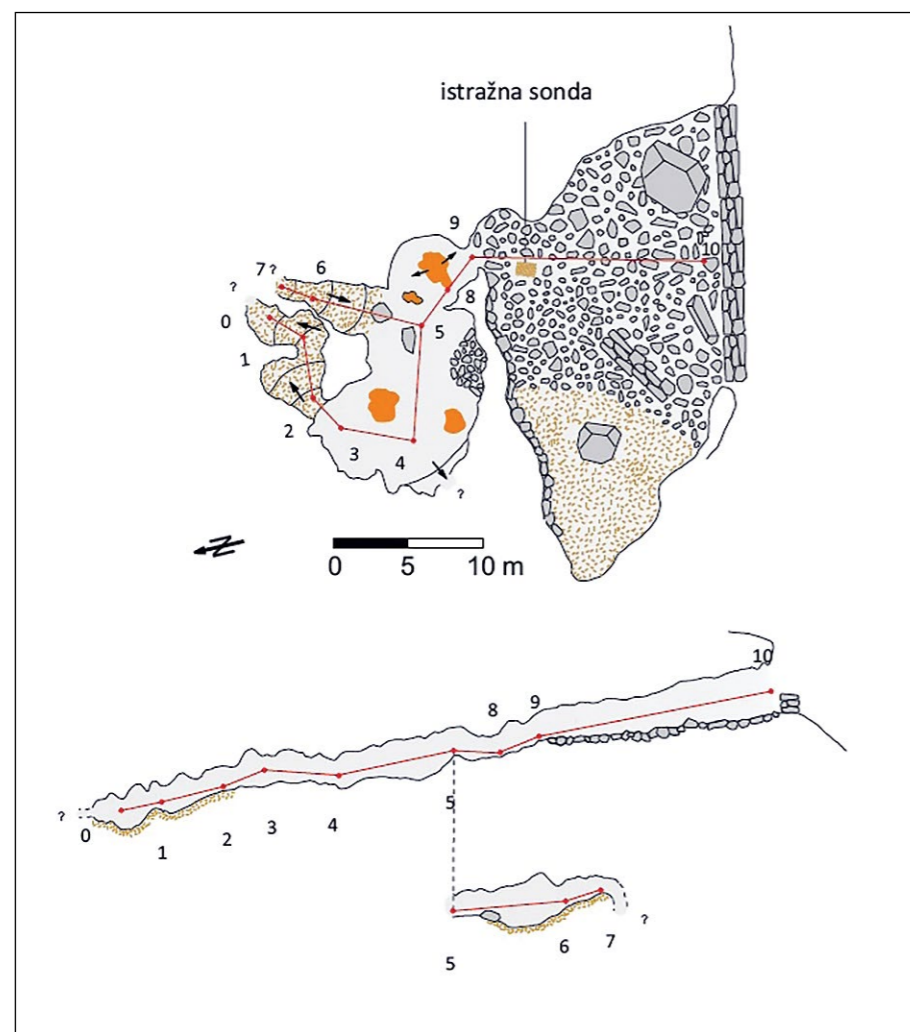

Ulaz u pećinu (foto: K. Crnović)
Cave entrance (photo: K. Crnović)

Potruga za blagom (foto: K. Crnović)
Treasure hunt (photo: K. Crnović)

Tlocrt i presjek pećine (prema: N. Kuharić)
Ground plan and cross section of the cave (after: N. Kuharić)

sonda veličine 1,5 x 1 m postavljena na istočnom dijelu pećine, nekoliko metara od ulaza u spomenutu bočnu galeriju. Na vrhu sonde nalazilo se recenno vatrište, dok se ispod njega, do dubine od oko 30 cm, nalazio sloj rahle smeđe zemlje s primjesama gareži i sitnog amorfnog kamenja. U njemu je pronađena veća količina kostiju domaćih životinja, te ulomci keramike izrađene na lončarskom kolu, tamnih, gotovo crnih stijenki i S-profila s kratkim vratom. Jedan od pronađenih ulomaka ukrašen je valovnicom uokolo koje je prostor šrafiran kosim linijama. Na temelju tehnološko-tipoloških karakteristika i ukrasa na keramičkom materijalu, ovaj sloj moguće je datirati u kasni srednji ili rani novi vijek.

Sljedeća faza također je odijeljena ostacima vatrišta od kojeg započinje sloj smeđe zemlje s primjesama gareži, koji ide do dubine od 70 cm. Nalazi u njemu pokazuju drukčije odlike od prethodnog prije svega u pogledu keramike. Manji broj dijagnostičkog materijala otežava dataciju, ali ulomak sjevernoafričke amfore i ulomak s ukrasom

surface and in the stone filling, while below lies a sterile bedrock disturbed only by the remains of burrows.

The next phase is also separated by the remains of the hearth, wherefrom begins a layer of brown earth with inclusions of soot, which reaches a depth of 70 cm. The finds in it show different characteristics from the previous ones, primarily in terms of pottery. The small number of diagnostic finds aggravates dating, but a sherd of a North African amphora and a fragment with wavy-line decoration suggest Late Antiquity.

The last level is separated from the previous ones by a thin layer of flowstone, under which there is a layer of gray-brown soil with some soot. In it, we still come across bones of domestic animals (sheep/goat), shells and snails (limpets and periwinkles), but the pottery finds are of older provenance. Fragments of pottery with coarser fabric, S-profile with vertically placed handles can

valovnice upućuju na razdoblje kasne antike.

Posljednja razina odijeljena je od prethodnih tankim slojem sigovine ispod koje se nalazi sloj si-vo-smeđe zemlje s malo primjesa gareži. U njemu i dalje nailazimo na kosti domaćih životinja (ovca/koza), školjke i puževe (priljepci i ogrci), no nalazi keramike starije su provenijencije. Ulomke keramike grublje fature, S-profila s vertikalno postavljenim ručkama prema dijagnostičkim karakteristikama moguće je okvirno datirati u brončano doba.

Kulturna slika dobivena iz probne sonde u potpunosti odgovara nalazima prikupljenim na površini ili u nasipima uz rub pećine.

be roughly dated to the Bronze Age according to diagnostic characteristics.

The cultural image obtained from the trench fully corresponds to the finds collected on the surface or in the fillings along the edge of the cave.

